

– Nem érdekelnek az olyan projektek, amelyben arról szólnak, hogy hangzatos kulturális jelszóval ruházzuk fel az utazási szándékot. Bár az utazás bizonyos szinten önmagában is kulturális tevékenység. A „kulturturizmus” mint cél nem vonz: munkám során nem vállalom azt fel, hogy tehetős gyerekek utazásszervezője legyek. Ők egyébként is utazhatnak. De nagyon érdekes volt az a program, amely során szakiskolás arab gyerekekkel rendeztünk fotókiállítást Amszterdamban, majd amszterdami, tehát „külföldi” fiatalokat fogadtunk Párizsban. Jó volt látni, hogyan kalauzolták holland kortársaikat abban a Párizsban, amelyről egyébként nap mint nap azt mondják nekik, hogy nem is az övék. És itt már a dolog társadalmi színezetet is kap!

– *Van-e lehetőségünk itt Magyarországon is nyomon követni ténykedéseket?*

– Persze. Meg lehet nézni a honlapunkat (www.mgi-paris.org). Ezen kívül európai projektek kapcsán hamarosan magyar kollegákkal is felveszem a kapcsolatot.

– *Köszönöm a beszélgetést.*

És hirtelen Meseországban vagyunk...

Rudolfné Galamb Évával beszélget Kaposi László¹

A Magyar Drámapedagógiai Társaság 2001-ben jelentette meg a Drámajáték óvodásoknak c. kiadványát. Ezt az eseményt kezdetnek és nem végnek gondoljuk. Szeretnénk a továbbiakban is teret adni folyóiratunkban olyan drámafoglalkozás-vázlatoknak, illetve tanulmányoknak, amelyek segíthetik az óvodásokkal drámán keresztül dolgozó pedagógusok munkáját.

Boci, boci tarka

– *Boci, boci tarka... Mit lehet ezzel kezdeni?*

– A gyerekek együtt énekelik a Boci, boci tarkát, s mindenki úgy mozog, ahogyan akar, közben a tanár narrációban elmondja, hogy most mindenki olyan bocivá válhat, amilyené akar. De ha akar, akkor öreg tén is lehet – úgy mozogjon, s közben énekeljen. Amikor az éneklés tapsra vagy jelzésre megáll, akkor kezdődik a kérdezés, ami nem sablonos: „Mit látsz, boci? Mi van előtted? Ki van mögötted? Ki van melletted? Mióta ismered azt a bocit? Milyen vagy, mennyi idős vagy? Mikor ettél utoljára? Ki adott neked enni, boci? Tehát az általuk elképzelt kis figurákra, de a társaikra és a környezetükre is rákérdezek.

– *Ezek a kérdések egyszerre egy gyerekhez szólnak, vagy leosztod őket többeknek? Mert az is kérdés, hogy mit csinál a többi, amikor egyet kérdezel...*

– Figyelnek. Ezt meg lehet csinálni óvónőként, de meg lehet csinálni úgy is, hogy én vagyok itt a legöregebb boci (szerepbelépés), s azt mondom, hogy nekem már úgy elhomályosodott a szemem, valami történt, nem jól látok, nem is hallak benneteket, ezért megkérdezem tőletek, hogy ti kik vagytok, tehát én akarok tájékozódni, és azért kérdezek egymás után benneteket, hogy én igazodjam el a világban, mert ti itt mindent ismertek.

– *Ezt meg lehet kérdezni kívülről és lehet valamilyen szerepben...*

– Ez a csoport összetételétől, és sok egyébtől függ.

– *Az, hogy az elején énekeltek a gyerekek és mozogtak rá, az valamilyen feszültségoldó, -levezető játék lehetett?*

– Ráhangolás is lehet.

– *Csak azért kérdezem, mert az a gyanúm, hogy a gyerekek átlagos mozgásenergiájukkal ezt a kérdéssort szétbombáznák és szétmozognák. Nem kapnál válaszokat, ha sok a feszültség.*

– Ezt mindig addig énekeled, addig csinálod, amíg úgy érzed, hogy itt az ideje... Ezerféle variáció van. Előtte beszélgetéssel indulhat, indulhat azzal, hogy előtte képeket nézegetnek, mutatok egy bocit...

– *Ott tartottunk és ott szakítottalak félbe, hogy egy csomó kérdést kapnak a gyerekek. Az én kérdésem (ha jól emlékszem) az volt, hogy külön-külön kérdezel ennyit egy gyerektől vagy ezek körkérdések.*

– Minden gyerektől mást kérdezek. Az egyiktől azt kérdezem, hogy mióta van itt, a másiktól azt, hogy hol van... Ugyanazt is megkérdezhetném, de hogy ne legyen unalmas, minden gyerek más kérdést kap.

¹ Megjelent a DRÁMAJÁTÉK ÓVODÁSOKNAK című könyvben. Magyar Drámapedagógiai Társaság, Bp. 2001., 20-29. old. (A kiadvány megvásárolható és megrendelhető a Marczibányi Téri Művelődési Központ művészeti nevelési könyvesboltjában.)

- *Azt a kérdést is végiggondolják a gyerekek, amit nem nekik tettél fel?*
- Bizonyára.
- *S nem akarják elmondani?*
- Ha olyan a csoportom, hogy „nagy dumásak”, akkor már szerepből azt mondom nekik, hogy mindenkitől csak egyet kérdezek, de ha elérkezünk, mondjuk a rét árnyékosabb részére, akkor esetleg mindenkit meghallgatok... Ez attól függ, hogy akkor miként alakul a helyzet. Előre felkészülök, hogy ez is lehet, meg az is lehet, s ott kell eldöntennem, hogy melyik lehetőséget választom.
- *Válaszoltak a kérdéseidre. Többet tudnak a saját figurájukról, meg a többiekéről is...*
- Én foglalom össze szerepből (vagy szerepen kívül), hogy kik között vagyok, hol vagyok, mert én kérdeztem, én mondtam azt, hogy nem ismerem ki magam. „Jaj, most már látom...”, s szerepből elmondom a helyszínt, elmondom a szereplőket, akikkel körül vagyok véve.
- *Jó lenne valami bonyodalom ebbe az órába.*
- S itt kell eldönteni, hogy mi lesz a fókuszom. Nem itt kell kitalálni, csak a sok lehetséges fókusz közül *itt* kell választani, hogy mire akarok kilyukadni... Azt is mondhatom, hogy én magam is egy boci vagyok, jaj, ti kik vagytok, mert én benneteket nem láttalak, s abból a szerepből kérdezem őket. Ekkor leülök sírni. Azt mondom, hogy ti ismeritek egymást, te már milyen régen itt vagy, én meg nem tudom, hogy hol van az anyukám.
- *Ez az eltévedt boci esete, vagyis az eltévedt kisgyerek története.*
- Aki más bocik közé keveredett.
- *Mit lehet ezzel kezdeni?*
- Ezzel azt lehet kezdeni, hogy én bizony most, nagyon furcsa módon, a tanári szerepnek azt a részét vállaltam el, hogy én vagyok a kiszolgáltatott, hogy én vagyok az alacsony státuszú, mert én tévedtem el.
- *Ez az a nehéz szerep, ami vagy működik, vagy katasztrófálisan nem működik. Tehát, ha a gyerekek segíteni akarnak, akkor hurrá, ha nem akarnak, akkor... hát, akkor szerepet kell váltani, ha még lehet.*
- Ha a gyerekek segíteni akarnak, akkor rendkívül egyszerű, mert eddig én kérdeztem... Megmakacsolom magam („én arra nem megyek, én azt nem tudom” stb.). Végül megmondanám, hogy nem fogadtam szót az anyukámnak, nagyon untam, amikor az anyukám azt mondta, hogy ne ebből egyek, ne ezt tegyem... pontosan olyan dolgokra panaszkodnék, amire a gyerekek szoktak otthon.
- *Mintha két fókusza lenne ennek az órának... Az egyik az, hogy eltévedt ez a boci, s a gyerekek felajánlják a segítségüket, a másik a családon belüli probléma.*
- Az első az egyszerűbb, és maradjunk is annál!
- *És persze a másik is használható ötlet... Valószínűleg nem lesz könnyű segíteni rajtad, de miként érheti el a drámapedagógus azt, hogy ne egyszerűsödjön a dolog a „két istállóval jobbra laksz” útbaigazítás szintjére?*
- „Mert én emlékszem, hogy az nem arra van...” – szerepből dirigálok, kiszolgáltatott szerepből is. Ha bárki olyant mond, amit elfogadok, akkor azt mondom, „jaj, köszönöm, kedves boci, milyen igazad van, talán arra kellene mennem”. Meg azt is mondhatom, hogy „jó, talán arra van, de nézzétek meg, már olyan sötét van, hogy nem látunk, jó lenne, ha olyan közel jönnétek, hogy hallanám a lépteteket, ha egymás után mennénk.
- *Magyarán egy bizalomjátékot is megpróbálsz beépíteni a drámába.*
- És be is épült.
- *És a másik változat, amit elkezdted mondani közben, az az volt, hogy a boci olyan hibákat emleget fel, amilyeneket a gyerekek mint vétséget szoktak elkövetni otthon, például nem tartják be a szülői kérést, utasítást... Ebből hogyan lehet órát csinálni? Itt van az eltévedt boci, aki mintha dicsekedne is, hogy azért nem ment haza, mert semmi kedve nem volt azt csinálni, amit a szülei mondtak neki. Ebből hogyan lesz óra? Mi lesz a folytatás?*
- Ezt még nem csináltam meg.
- *Találjuk ki! Végigkérdeztél mindenkit, van figurájuk, nagyjából van valamilyen viszonyrendszerük, van tanári szerep² is, az eltévedt boci, aki ráadásul dühöng időnként, és meg sem bánta az eltévedést, azt mondja, hogy semmi kedvem nem volt azt csinálni, amit az édesanyám mond.*

² Az angol drámadagógiai szakirodalom tanári szerepjátékról beszél (Theacher in Role – TIR). A drámapedagógus szerepbe lépésére a magyar terminológiában is ez a kifejezés honosodott meg. Reméljük, hogy sem itt, sem a továbbiakban nem veszik rossz néven

- Kíváncsi legyen, ne eltévedt. Egy olyan boci legyen, aki máshová akar menni. Ja, ti itt vagytok, én benneteket már ismerlek, én olyan helyre akarok menni, amit nem ismerek.
- *Ez most egy harmadik ötlet... Igazából a második érdekel, azon a szinten, hogy valaki meg tudja csinálni belőle az óráját.*
- Na, nézzük meg! Ez sem rossz, hogy valaki örökké panaszkodik...
- *Arra gondolok, hogy itt a gyerekeknek kellene megtanítani a bocit: be kell tartani azokat a szabályokat, amiket a szülők mondanak.*
- És nem nekem, az óvónőnek kellene a gyerekeknek mondani, hanem fordítva, a gyerekek nekem. Csak hogyan érem el?... Ha ők bocik voltak, akkor a bocikból lehetnek tehének is... „Oda megyünk lakni, ahol tejet kapni.” Tejet pedig csak ott lehet kapni, ahol tehének is vannak. És akkor átalakulhatnak a bocik tehénekké...
- *Akik keresik az eltévedt bocit?...*
- Azt is lehet. Vagy arról a bociról beszélnek, aki elment.
- *Ez a szerepváltás működik, mivel a Boci, boci tarkából kialakított kontextust nem borítja fel.*
- Nem borítja fel, keretben marad. „Elment, hát ez egy ilyen boci... (mozogjunk tovább)... de mi történik otthon?”
- *Azért érdekes ez a Boci, boci tarka, mert példa arra, hogy mi történik, ha drámatanár kezébe kerül egy anyag – olyasmire gondolok, mint amit a színháziak szoktak mondani, hogy a telefonkönyvből is csinálnak darabot, ha nagyon muszáj. Nos, a Boci, boci... nyilvánvalóan nem hordoz drámai mélységeket...*
- És mégis lehet belőle valamit csinálni...
- *Hát igen, de ehhez kell az a fajta problémaérzékenység, amivel a kontextus felvázolása után – tehát az után, hogy tanári kérdésekkel, szerepben vagy szerepen kívül, feltárod a figurákat – bele tudtál vinni problémát. Mert ugye, ezek a Boci, boci tarkában nem voltak benne. Hát akkor itt a dal, annak szövege mint apropó szerepel, segít a kontextusépítésben...*
- Eszköz!
- *Mint eszközt használjuk, és nem a Boci, boci tarka feldolgozása, megértetése stb. a végcél, szó sincs ilyesmiről, csak használjuk a gyerekek által ismert anyagot.*
- Így van, az irodalmi anyag (a dal szövege) jelen esetben nem cél, hanem eszköz.

A szomorú királylány

- Asszociációs játékkal indul a foglalkozás. Elmondom, hogy minek örülök, miért vagyok szomorú. Érintve vagyok egy olyan érzésvilággal, amely mindenkit érinthet. Elmondom, hogy nekem *erről* (a szomorúságról) *jut eszembe* az a királykisasszony, aki nagyon-nagyon jó módban él, mindene megvan. Valami olyasmit tudok róla, hogy egyedül van, s volt egy manó, aki azt mesélte nekem valamikor, hogy azt csak furcsa dologgal lehetne talán megvigasztalni, mert állandóan bög-sír. Nektek nem is merem mondani, hogy ha esetleg ti akarjátok, megvigasztalhatjátok, mert kicsik vagytok, nem, nem tudjátok ti ezt. Na, erre várhatóan a gyerekek azt mondják, hogy... DE...
- *Erre a kis zsarolásra...*
- Így van. És akkor azt mondom, hogy én nem tudok elmenni veletek, be kell küldjem azt a kis manót, aki tudja, hogy hol van a királykisasszony. Erre kimegyek, majd minden eszköz nélkül visszajövök mint manó. „Szervusztok! Most küldött be engem az óvá néni. Látjátok, milyen kicsi vagyok, és ti milyen nagyok vagytok hozzám képest? Lehet, hogy el tudtok velem jönni, de az a baj, hogy három nagy próbát kell megtenni, amíg odaérünk. Az első nagy próba az lenne, ha jöttök velem, hogy varázsszönyegen kell menni...” És előre elmondom, hogy az utazás során mocsáron kell átkelni, majd egy folyón kell átúszni...
- *Ezek szabályjátékok, járásgyakorlatok?*
- Végül is olyan gyakorlatok épülnek be, mint például „hányan férünk el a szönyegen”, vagyis az „újságpapíros játék”, vagy: „nézzük meg, hogy mit hagyunk otthon (mit látunk)”, hiszen nem búcsúztunk el, csak eljöttünk egy varázsszönyegen. Utána, amikor a csodaszönyegről leszállunk, akkor a szönyeg (képletesen) öszsze kell göngyölni, mert ha jövünk visszafelé, akkor is szükség lesz rá. És most itt egy hatalmas nagy folyó,

hát ezen nem tudunk átkelni... A drámapedagógus feszültséget teremt, a gyerekek adják az ötleteket, a megoldási javaslatokat.

– *Ennek van valamilyen jelölése térben, kell-e egyáltalán ilyen?*

– Én nem szoktam eszközöket használni, ha egy mód van rá, akkor nem, mert a gyerekek fantáziája fantasztikus. De az is lehet, hogy valóban kipróbáljuk, hogy egy kis szőnyegre ráférünk-e. A folyó lehet akár két zsinór, s azt is mondom hozzá, hogy itt nagyon mély a víz, s ők találják ki, miként kelünk át. Volt olyan, hogy az „úszó” gyerek a vállára vette azt, aki a játék szerint nem tudott úszni, s azt a négy lépést meg tudta tenni vele... Utána halálos csendben kell menni, mert itt, Meseországban egészen biztos, hogy mindent figyelnek, ha idegenek jöttek...

– *Miért csinálod ezeket a játékokat?*

– Elsősorban azért csinálom, mert ezek feszültséget teremtenek. És rendkívül szeretik a gyerekek, ha be tudják bizonyítani, hogy ők nem félnek, ők még arra is képesek, hogy átkeljenek egy mély folyón. A végén lesz ennek jelentősége, amikor visszakérdezem, hogy ki volt büszke magára, ki az, aki nagyon örült annak, hogy át tudott kelni a folyón. Azt hiszem, hogy ez nevelési szempontból nagyon fontos.

– *Ami ezek után történik, ahhoz ezeknek a gyakorlatoknak van-e közük? Persze, a végén vissza lehet kérdezni, de...*

– Az eredeti meséhez ennek nincs köze. De ezek mindig egyre nehezebb akadályok. Azt is mondhatja a manó, hogy ez már olyan rettenetesen nehéz, hogy ha akartok, akkor vissza is mehetünk. Én nyilván azt szeretném, hogy a gyerek az ígéretét következetesen tartsa be. Kimaradt, hogy aki velem akar jönni, az fogjon meg engem, csukja be a szemét, s magában döntse el, hogy jön vagy nem jön. Ez a *megegyezés*: ha egyszer azt mondtad, hogy velünk jössz, akkor gyere velünk abban az esetben is, ha félsz, mert a *szavadat adtad rá*.³

– *A harmadik állomásnál tartunk, itt most halkán kell menni, mert Meseországban vagyunk...*

– Itt is beépülhet a bizalomjáték, itt is növelhetem a feszültséget – hogy milyenek ezek az akadályok, a *hogyan* tanári fantázia kérdése. Megállok. „Odanézzetek, ott a vár! Látom a magas tornyát.” Ahhoz, hogy hol lakik a királykisasszony, ennyi a helyszínteremtés: a gyerekek belenéznek a tér egyik részébe, s mondják, amit látnak – persze, a valóságban semmi nincs ott...

– *A gyerekek a terem egyik sarkába néznek, s leírják a várat? Gondolom, mindenki hozzátesz valamit...*

– Így van, így, igen. Természetesen én, a manó segíthetek: „Én látom ott az őrt is, most húzta be a fejét. Figyeljete ide, én beosonok, mert én be tudok menni, ismerem a főszakácsot (bárkit), ti pedig – ha úgy gondoljátok – hívjátok ki a királykisasszonyt.” S ott hagyom, teljesen egyedül a gyerekeket. Nos, 90%-ban énekelni akarnak, meg bekiabálni. De teljesen magukra hagyom őket abban, hogy miként csalják ki, s utána én jövök ki királykisasszonyként...

– *Persze, nagyon szomorúan, sírva...*

– Igen, meg azzal, hogy ne zavarjatok...

– *Volt már olyan, hogy ezt a szerepváltást nem fogadták el?*

– Mindig elfogadták.

– *Gondolom megérik a gyerekek, hogy így működhet tovább a játék.*

– A folytatás a csoporttól függ. Volt például egy nagyon elkényeztetett társaság – kijöttem a gyerekek közé, csodálkoztam, sírtam. Azt mondtam, hogy én azért sírok, mert az anyukám nincs itt, elköltözött, az apukámmal egyedül vagyok, s az apukám annyira félt engem, hogy nem enged senkivel sem játszani. Itt megint az a kérdés, hogy mi a fókusz. Mindig több variáció van, és mindig a gyerek érdeke határozza meg, hogy mi a fókusz.

– *Itt elmondja a királylány a saját problémáját?*

– Nem, hanem sír. „Nem tudtok engem megvigasztalni.” A gyerekek kérdezik. Ha tudni akarják, kérdezzenek! Hagyom magam faggatni a gyerekek által.

– *És az ő kérdéseikre adott válaszokkal vihetsz be valamiféle problémát. Végül is megmondod a kérdéseikre, hogy mi a gondod?*

– Meg.

---

³ Ha nem értik a játszóak a kurzivált kifejezés tartalmát, akkor egyszerűsítsünk: „mert megígérted”. (A szerk.)

- *Nekik miért mondod meg? Ha a mesében gondolkodunk, akkor másnak nem mondta meg a szomorú királylány...*
- „Hát ti együtt jöttetek, ti földi gyerekek vagytok, mindenféle akadályt leküzdöttetek, át tudtatok kelni a mély folyón” – és *megint* funkciója van a gyakorlatoknak...
- *Hát így van dramaturgiai funkciója a gyakorlatoknak...*
- „Át tudtatok kelni a lápon, föl mertetek ülni a varázsszőnyegre, át mertetek kúszni a..., na, ha ti ezt mind megcsináltátok, akkor...”
- „...akkor szóba állok veletek.” *Tehát be lehet vinni valamiféle problémát – a fókuszról függően.*
- Például amikor sok „elvált gyerek” volt, teljesen távolítottam a problémájukat azzal, hogy azt mondtam: azért sírok, mert az én király anyukám elment egy másik királyi várba, s itt hagyott engem az apukámmal.
- *A lehetséges fókuszok körébe mi kerülhet még?*
- Egyedül van, nincs testvére, nincs játszótársa, rengeteg vagyona van, mindene van. Volt úgy, hogy egy kisgyerek azt mondta, hogy én hoztam neked zsíros kenyeret, mire a királykisasszony azt mondta, hogy az mi?... Általában játszani hívják, s a közös játéktól megnyugszik a királykisasszony.
- *Ilyenkor már nem vagy válogató, vagy kéretem magad?*
- Kéretem magam, s utána nem tudom abbahagyni a játékot. Volt úgy, hogy azt mondtam: „én most nem engedlek haza benneteket. Ha már eljöttetek – én vagyok a királykisasszony –, s én nagyon jól éreztem magam, akkor...”
- *...megparancsolom, hogy maradjatok itt.*
- Igen, és persze ez akkor már egy másik óra.
- *Másik óra: az a gyerek, aki nem tudja abbahagyni a játékot, akivel naponta összevesznek az óvónők, mert nem áll le a játékból, ez tényleg egy másik drámaóra, ez egy másik fókusz.*
- Másik fókusz, de *megint* van egy hosszú-hosszú játéklehetőség.
- *Ezek szerint a királykisasszony problémája megoldódott, de mit lehet kezdeni a visszaúttal?*
- Vissza is kell menni. Például: a királykisasszony adott nekünk egy varázsigét, bármilyen varázsigét, amivel hamarabb érünk vissza. Én ezt mindig attól teszem függővé, hogy mennyi időnk van még. Elárult egy könnyebb utat, ami hosszabb, s elárult egy rövidebb utat, ami nehezebb, s hadd döntsék el a gyerekek, hogy melyiken mennek. Itt bármelyik gyakorlatot meg lehet csinálni, amit eddig, vagy mást is: visszafelé is gyakorlatokon át jutnak haza. Most sürgetem őket. Mi van, ha anyu ott áll a kabátoddal, haza kell már menned, s nincsenek ott a kiscsoportosok? Ha nagyon „dumásak”, akkor azt mondom, hogy halálos csendben kell mennünk...
- *Nyilván nem lehet visszafelé annyi feladatot kiadni, mint odafele menet.*
- Így van. Ezért szoktam a rövidebb, de nehezebb utat mondani. Amikor visszaérünk, akkor én, a manó megköszönöm nekik, hogy velem jöttek, „ha akarjátok, máskor is eljövök hozzátok”, elbúcsúznak tőlem, s ez a legérdekesebb, hogy kimegyek, és visszaküldöm az óvó nénit, visszajövök óvó néniként, örülök, hogy megjöttek, megkérem őket, hogy meséljék el, mi történt velük, s úgy mesélnek...
- *...mintha semmit nem láttál volna.*
- Mintha semmit nem láttam volna. Egymás szavába vágva mesélik.
- *Mint ahogy most én vágtam a szavadba. Ez egyfajta értékelés, levezetés is. Kell-e ezen kívül még beszélgetni a játékban történekről az óvodásokkal?*
- Nem hiszem, de ez csoportfüggő. Azt is lehet mondani, hogy ha szeretnétek engem meglepni, akkor lerajzolhatjátok, hogy mi történt. Rajzolhatnak együtt is. Volt olyan helyzet, amikor néhányan féltek, mások nem; csoportokban is lehet dolgozni – s a rajz ad egyfajta visszajelzést a belső látásról, fantáziáról.
- *Milyen életkorúaknak szóló játékok ezek?*
- Középső csoporttal mindkettő végigjátszható, de legyünk őszinték, intelligenciaszinttől függő a dolog... A Boci, boci... kicsiknek szól, míg A szomorú királylány nagycsoporttal is játszható.

Tárgyak köré szervezett játék

– Tárgyak köré is szervezhetők jópofa játékok, ezek középső csoportnak szólnak. Megint attól függ, hogy mit akarsz csinálni. Ha mesét akarsz csinálni, akkor egy zsákban csak „mesetárgyakat” vigyél be!

– *Mik ezek a tárgyak?*

– Mondom. Egy színes, nagy golyó, amiből varázsgolyó lehet. Bevihetünk egy olyan ládikát, amihez meg kell találni az elrejtett kulcsot, hogy kinyithassuk. Bevihetünk egy furcsa sapkát vagy egy furcsa kendőt, egy üveget, lehetőleg ne igazi üveget, a balesetveszély miatt, minden olyant, ami furcsa, ami „beleképezhető”, s akkor azt mondom, hogy ez itt volt kint az ajtó előtt, behoznám nektek.

– *Ki kell találni a tárgyak történetét vagy adsz hozzá mesét?*

– Nem, azt mondom, hogy tapogassuk meg – most van funkciója az érzékelő játékoknak. Mi lehet benne? Hozzá merünk nyúlni? Nem? Jó, akkor én megnézem. Becsukom a szemem, kihúzom a tárgyat... aztán jön a csodálkozás. Van-e még benne hasonló? Fogd meg, vedd el – mi lennél, ha a mesében lennél? A gyerekre bírom, hogy mi lesz az a tárgy, amit ő megfogott... Azt nem szeretném, hogy netalántán bunyó legyen vagy veszekedés...

– *Persze, ez kérdés, hogy mi van, ha egy gyerek érdekesebb tárgyat húz, mint a másik?*

– De ha azt én egy kendővel letakarom és azt mondom, hogy csukott szemmel gyere ide, segítek, húzzál belőle egyet, ne nézd még meg, fogd meg, próbáld kitalálni, hogy mi az, írd körül, hogy mi van a kezében, még mindig nem nyithatod ki, s akkor azt mondja, hogy sima és gömbölyű, tehát próbálja meghatározni, ez hol lehet, s akkor jön a nagy csodálkozás, hogy mi van a kezében. Vagy én ajánlom meg a gyerekeknek a szerepet: te ki vagy, téged nem látlok, akkor rajtad az a köpeny van, ami láthatatlanná tesz. Vagy ők találják ki, hogy az a tárgy, ami a kezükben van, az micsoda. És hirtelen Meseországban vagyunk... De azt én döntöm el, hogy milyen tárgyakat viszek be.

– *Az az óvónő, aki ilyen drámajátékra adta a fejét, s most kell egy mesét improvizálnia, az ebbe a foglalkozásba bele fog fulladni, azt úgy kell kivinni a dadáknak a végén... Ott, helyben kell rögtönöznie a mesét a gyerekek által kitalált tárgyakra, úgy kell bánnia a mesei fordulatokkal!*

– Megteheti azt, hogy a már ismert mesékből próbál tárgyakat bevinni. És a másik variáció, amikor ott történik minden, ott találunk ki mindent. Megteheti az óvónő azt, hogy egy piros kendőt meg egy kiskosarat tesz be a zsákba...

– *Feltételezem, hogy ebben az esetben nem a Hófehérkét fogják mondani a gyerekek...*

– Vagy egy párnát, ami Holle anyó... Lehet, hogy több ismert meséből viszek be tárgyakat. Azt is el tudom képzelni, hogy beviszek egy olyan tárgyat, ami sok mesében fordulhat elő.

– *Lassan oda lyukadunk ki, amit Dorothy Heathcote mond, hogy használjunk olyan tárgyakat, amelyek könnyebben szimbolikussá tehetők, mivel eleve van metaforikus tartalmuk.*

– Egy tarisznya mindig nagyon jó.

– *Igen, ő azt mondja például, hogy valami olyasmit, ami a koronát „hozza”, egy nagy könyv, ami varázskönyv, a tudás könyve...*

– Csodakönyv.

– *Nekem messze értékesebbnek tűnik az a megoldás, ahol nem egyetlen mesére, például a Piroska és a farkasra kell ráismernünk – az a kvízzjátékok szintje...*

Életkor, játék

– Van olyan lehetőség is, hogy a gyerekekkel beszélgetéssel indulunk, ezzel felmérjük, hogy kik szeretik a mesét, kik a valós helyzeteket. Két csoportunk lesz. Egy tárgyat viszek be, s az egyik csoportnak majd csak a mesébe kell beleképzelnie a tárgyat és magát, a másik pedig azt nézi meg, hogy egyetlen egy tárgy köré a valóságban mit tudunk építeni. Ez nagycsoportban már megy, de inkább iskolás játék. Bár az óvodásokkal mindent meg lehet csinálni.

– *Zavar, hogy mindent meg lehet csinálni! Egyszer egy első osztállyal (nem óvodásokkal) nagyon is tudatosan, pedagógiai szempontból eléggé el nem ítéhetően lejátszottam egy gyakorlatsort azzal az érzelmi zsarolással, hogy ti ezt úgysem tudjátok megcsinálni...*

– Ez nem zsarolás, hanem provokáció, és nagyon jó.

– Igen... 45 percnyi anyagot, olyant, amit nyolcadikosokkal kellene megcsinálni. Ez a... provokáció, nevezük így, végig erős késztetést jelentett nekik, a gyerekek megcsinálták azokat a játékokat, amelyekhez életkorilag nem lehetett közük. Én csak azt akartam bizonyítani egy ilyen órával, hogy...

– A gyerek gyakran sokkal érettebbek, fantáziadúsabbak, mint amit a felnőttek gondolnak róluk...

– Azt akartam bizonyítani, hogy a drámajáték terén is bármiféle gazság megcsinálható a gyerekekkel, még esetleg élvezni is fogják a gyerekek, ezért tanári felelősségnek gondolom azt, hogy mit csinál meg. Nem hiszem, hogy a Vak kígyó című játékot kell totyogniuk az óvodásoknak, a legnehezebb bizalomjátékok egyikét, mert ebben a játékban még a felnőttek is lépten-nyomon összerugdadják egymást, rálépnek a másik sarkára, és nem hiszem, hogy ebben kell közlekedtetni az óvodásokat csak azért, mert meg lehet csinálni velük. Azért, mert meg lehet csinálni, még nem igaz, hogy ez a tevékenység nekik való.

– Erre szoktam azt mondani, hogy mindent meg lehet tanítani a gyerekeknek, csak miért. Mindent, a telefonkönyvet is, ha csodálatosan csináljuk, de mi értelme van...

A fenyő

Bollókné Weinecker Tímea¹

Csoport: 4-5-6 évesek.

Téma: Tolerancia, összetartozás.

Fókusz: Megengedhetjük-e, hogy kizárják egyik társunkat, pusztán azért, mert más?

Eszközök: CD-játszó, vállkendő, székek, asztalok, fonott tálca, termény-lánc, fedeles kosár, meghívók, színes szalagok, almalé, körtelék, csipke tea, poharak.

I. Kontextusépítés

1. Keretjáték – közös mimetizálás

Megérkezés a játék „helyére”.

„Mit szólnátok hozzá, ha elutaznánk egy olyan mesés parkba, ahol egykor a fák, a bokrok is táncra perdültek? (...) Hogy minél előbb odaérhessünk, utazhatnánk a szél segítségével! Repültetek már falevélen? Most megtehetjük, ha ezt a kis levelet óriásivá varázsoljuk.”

„Falevél, falevél őszi falevél
óriási, óriási, óriási legyél!”

Közösen tartjuk a képzeletbeli falevelet; közösen mondókázunk, eljátszva, ahogy megnő.

„Üljünk fel a levél hátára, s idézzünk elő forgószelet, amely majd felrepít minket a levegőbe!”

Hangutánzó, dinamizációs gyakorlattal, az „s” hang hangoztatásával imitáljuk a szelet, egyre hangsabban, majd „földre érkezésig” egyre halkabban. „Út közben” úgy himbálózunk, ahogy a falevél libben.

2. Szerepmegajánlás, térmeghatározás – instrukció

„Megérkeztünk a parkba. Rendezzük be! Ti különböző fák, bokrok lehetnétek. Válasszátok ki a kosaramból azt a termésláncot, amelynek termő fáit, bokrait szeretnétek lenni, és miután a nyakatokba akasztottátok, keresétek meg helyeteket a parkban! Az óriási levél itt maradhat a földön. Én Őszanyó szeretnék lenni!”

3. Szerepfelvétel

Amikor elhelyezkednek, tapsra **állókép**, melyet megszólaltatok.

A játék vezetője szerepből, illetve szerepen kívül is irányíthatja a játékot. Szerepből mint Őszanyó, akinek kapcsolata van az erdő fáival, bokraival, azon belül kívül jobb, kívül kevésbé. Szerepen kívül – ha min-

¹ A szöveget Kuszmann Nóra gondozta. (A szerk.)